

VAAD TIKIN EIREVIN
of WILLIAMSBURG
288 Keap St. Brooklyn NY 11211
(718) 387-4498

וועד תיקון עירובין
דוויליאמסבורג
בהסגחת ובפיקוח בי"ד המיוחד לעניני עירובין

ערש"ק לסדר על פי היחנה ועל פי היסעו

בעזרה"ת גליון י

והעשירי יהיה קודש

בהודאה על העבר ובבקשה על העתיד עומדים אנו בשער הגליון העשירית להודות לא-ל הטוב אשר גמלנו כל טוב וקדשנו במצותיו וצונו על מצות עירובי חצירות ושיתופי מבואות שזכינו שיהיה לנו חלק ונחלה בה, להתיר לאלפי שיראל דרי שכונתנו הטלטול וההוצאה ברחובות ובשווקים ולהתענג עם השבת הניתן כמתנה טובה לעם ישראל השמחים לשמרו ולערב עירובו, שנעשה כרצונם וכמאוייתם של כל רבותינו הקדושים נוחי נפש מייסדי היישוב כאן בוומסב"ג זכותם יגן עלינו, וכרצונם של גדולי זקני פוסקי הדור החיים אתנו לאיוש"ט, ואתם עמם הרבנים הגאונים הצדיקים שליט"א מורי דרך לקהל ה' בשכינתנו ומומסב"ג המעטירה.

וב"ה אשר העירוב המהודר אשר הוקם על ידינו והוכשר על"י הרבנים הגאונים הגאון האדיר אבד"ק אודווארי שליט"א והגאון האדיר אבד"ק האליין שליט"א, שכפי אשר הורו כן עשינו וכן נעשה בכל צעד ושעל, מצאה חן בעיני הציבור הרחב תושבי שכינתנו הע"י, וזכתה להיות לקורת רוחם של החרדים לדבר ד' מהדרין מן המהדרין אשר אך ורק דבר ה' הוא נר לרגליהם ואור לנתיבתיהם. ובכן באנו לחזור ולהודיע לקהל אמוני עם סגולה אשר כפי אשר הורו בברייתו הרבנים הנ"ל הגאונים המכשירים שליט"א, וכפי אשר נתברר ונתלבן בי מדרשא של גדולי הפוסקים בעירנו, אין שום חשש בהטלטול על אף כל הקלקולים אשר עשו ויעשו הנך אינשי דלא מעלי בהגדרים שע"י הנהר, ובעז"ה לא עלתה בידם עד עתה לפגוע כ"ש בטיב כשרות העירוב.

* * *

הנה אחר שנפתרמו דברינו בענין רה"ר דאורייתא וחזרה אליו התגובות, ראינו שישנם שהדברים נתקבלו אצלם בקורת רוח מרובה על אשר ביררנו מקחן של ישראל, אבל יש שלא היתה דעתם נוחה מכל הארכות, שהרי יוצא שכאלו יש על מה לדון בכלל בענין רה"ר דאורייתא בזה"ז שהרי הדברים ברורים כשמלה ולא היה מי שיפקפק על"ז, שהרי כן היה דעתם של כל רבותינו הקדושים שהורו בברייתו דלית לן רה"ר דאורייתא ונקטו לקולא בכל המפתח מנהון ואלו שחששו היה זה דוקא לעצמם ודוקא בדברים שגם ברה"ר דידן אסורה לכמ"פ. אבל דא עקא שיש שעוררו על"ז ממה שראו באיזהו מקומן מפייהם ומפי כתבם של גדולי הפוסקים של דורינו ושל דור הקודם שהי' במשמעות דבריהם כאילו דעתם הסכימה שיש לחוש בברוקלין משום רה"ר דאורייתא, אמרנו להקדיש דברינו אלה להטיב להם מענה למען הסיר לזות שפתים ולהעמידם על האמת.

הנה ראינו שיש קצת בלבול הדעת בענין דעתו של הגאון ר' יונתן שטייף זצ"ל, על אף שהסיק בברייתו בהתשובה (הנדפס בשו"ת מהר"י שטייף סי' ס"ח) שכתב אחר שקרא כל המכתבים שהגיעו אליו מרבני הזמן, ואחרי כל הדברים הללו חינה דעתו הגדולה (מלשון התשובה הנדפס מכת"י) שברור שאין לנו רה"ר דאורייתא בברוקלין מכמה טעמים, על"ז הביאו כמה עדויות שאח"כ חזר בו, ממה שהזהיר הגאון זצ"ל בדרשה שאמר בליל יוה"כ"פ דשנת תש"ד (התאריך מהרשימות שכתב לעצמו וע"י קובץ אור ישראל ש"ל לאתרונה בריש הקובץ) להחמיר לגבי תכשיתי נשים מחמת שיש לנו רה"ר דאורייתא בזה"ז. הנה בעצם העדויות ישנם כמה מהזקנים שנכחו ולא זכור להם מידי שיאמר שחושש משום "רה"ר דאורייתא", ואף אם הזכיר המילה רה"ר הכוונה היתה לרה"ר דידן דהיינו כרמלית וכלשון הפוסקים, והא שהחמיר בזה היינו מחמת הסבא הראשון שכתב המחבר בס"י ש"ג סעי' י"ח למה נשי דידן נהגי לצאת עם תכשיתן, וז"ל המחבר ויש שאמר דהיינו אסורות, אלא שכיון שלא ישמעו, מוטב שיהיו שוגגות ואל יהיו מזידות. וכן העיד נכדו שזקנו הגר"י זצ"ל אמר לו להדיא שיש שעורר על התכשיתים ה' לחוש לשיטה המובא במחבר סי' ש"ג הסוברת דאסור מדינא לצאת בתכשיתין אף לחצר אך מוטב שיהיו שוגגין, ומוטב על רב לעורר על"ז פעם אחת בחייו, וע"י בס' חי אנכי לעולם ע' קמ"ו - קמ"ז.

וכן זה לא אך לדעת, שאפילו אהל"ל שאמר שאין לצאת ברה"ר דידן עם תכשיתין משום שיש היום רה"ר דאורייתא, הרי אין שום הכרח שנתכוון לומר שיש לנו בברוקלין חשש רה"ר, אלא כמבואר מדברי התוספות בשבת ס"ד ע"ב ד"ה רב ענני שהוא מקור דברי המחבר בס"י ש"ג סעי' י"ח וכן ביאר במש"ב שם ס"ק ס"ב, שהא דהתירו משום דלית לן רה"ר דאורייתא לאו למימרא שהמקום שעליה אנו דנים אינו רה"ר דאורייתא, אלא הכוונה דלית לן כלל רה"ר דאורייתא, שהרי אף לדעה הסובר דלא אסרו לצאת בתכשיתין היינו דוקא לחצר שאינו מעורבת, וא"כ איך נהגו להתיר בכרמלית, וע"ז כתב המחבר שהיות דלית לן כלל רה"ר דאורייתא בזה"ז וא"כ ליכא למיגזר כרמלית אטו רה"ר דאורייתא דינו דרה"ר דידן כחצר שאינו מעורבת. וא"כ אף אם אכן כן היה מעשה שאמר הגר"י שטייף שאין לצאת עם תכשיתין מחמת דיש רה"ר דאורייתא אין הכוונה שיש לנו בוומסב"ג רה"ר דאורייתא, אלא היות שיתכן ששייך בזה"ז רה"ר אי"כ שוב גוזרין כרמלית אטו רה"ר ולא שייך היתר המחבר, שהרי לא התירו אלא לחצר שאינו מעורבת ופשוט הוא. וממילא אין שום סתירה מכל העדויות המעידים בשם הגר"י זצ"ל למה שכתב בתשובתו סי' ס"ח שיש לתקן העיר מאנהעטן וברוקלין בעירוב.

זאת ועוד, שאף אחר שיצא בהוראה הנ"ל אודות תכשיתים, עדיין הי' מעורר ומחוק אלו שרצו לתקן עירובין, וכמו שכתב במכתבו מיום ערש"ק לסדר מטוה יפ"ח (פ' קרח) תש"ד על אודות תיקון עירובין במאנהעטן (ונדפס בספר תיקון עירובין להגה"צ ר"ד מאסקאוויטש זצ"ל מסאסוב) בזה"ל: "קבלתי מכתבו מגילה כתובה משני עבריהם מלא וגדוש בבקיות בהלכות עירובין שכבר מצדד ומשתדל לתקן העיר מאנהעטן שיהי' כדאי לערב שם להציל רבים מעון חילול שבת במלאכת הוצאה... וכיון שכבר הלכו נמושות בהיתר של עיר מאנהעטן, א"כ לא אאריך בדברים...". וכן נשקף ממכתבו של הגה"צ ר"א שטיינער זצ"ל שהיה מורה ודאין בק"ק וויען שכתב במכתבו למען העירוב בוומסב"ג וז"ל וכו' שבעיר נוא יארק וברוקלין היתה מרווח וברור לכ"ע, כמ"ש זה מכבר מרן הגאון הקדוש והנורא פוסק הדור ענותן כהלל מה"ר יונתן שטייף ז"ע שהי' גאבדק"ק ויכינו לשמשו, עיין בשו"ת מהר"י שטייף סי' ס"ח עכ"ל. הרי ברור הדבר שאין לא חזרה ולא חרטה אלא דעת קדשו היתה ברורה עד זיבולא בתרייתא שאין לנו חשש רה"ר דאורייתא בניו יארק כלל. (וע"י בתשובתו הרמה שביאר שמה"ת מהני צוה"פ אף לרה"ר דאורייתא ע"י"ש).

והנה בגליון הקודמת הבאנו שבאמת אין על מה לדון בדין רה"ר דאורייתא שהרי פוק חזו מאי עמא דבר שנהגו להקל בכל מה שהקילו משום דלית לן רה"ר דאורייתא, הן תכשיתין, הוצאה על"י תינוק (על"פ לצורך מצוה) ווילטשער על"י גוי וכו' וכו' כמה וכמה ענינים בעניני הוצאה שנהגו להקל בה בלי שום פקפוק רק מחמת שנקטו כפשיטות שאין לנו רה"ר דאורייתא בזה"ז. ברם יש הטוענים שאין להביא ראיה ממה שנהגו לצאת עם תכשיתין, שהרי הוצאת תכשיתין הר"ל הוצאה שלא כדרך (ובאמת הא דחיישין בתכשיתין היינו משום דילמא שלפי ומחויי או שמא יסרנה בבית הטבילה ויעברנו ד"א בהוצאה המשך בעמוד ד'.

בסודא עילאה

עירוב איהו עמודא דאמצעייתא וביה מטלטלין מבית לבית, דאינן שכינתא עילאה ותתאה, ועלייהו איתמר "את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו", דא מקדש, דא מקדש י"ד.

(מיקוי זכר תיקון כ"ד)

עירוב איהו עמודא דאמצעייתא וכמ"ש (לעיל תיקון כ"א דף נב) איהו עירוב דילה מסטרא דימינא ושמאלא, דאינו ע"ב ר"ו דהיינו חסד וגבורה, ועי"ש בביאורנו דהיינו סוד תפארת עמודא דאמצעייתא מסטרא דאית ר' של הו"ה עי"ש.

(כאל לכו רח"ל טז)

מבארות רבותינו

נוסיף אומץ בכחא דהתרא להרחיב מקום ההתר להסיר מכשלה מהמון עם

יען וביען באזינו שמענו אבותינו ספרו לנו פועל פעלו בימיהם ימי קדם רבנן סבוראי אשר בארץ החיים המה דתיקנו תיקון גדול מצות עירוב להתיר הטלטול במתנה העברים חוץ לד' אמות ולהוציא מבית לבית ומחוץ למתנה בקצת שכונות שמכאן ומכאן פה מצרים העיר הגדולה של חכמים ושל סופרים יע"א ויהי כי ארכו הימים כהיום הזה נולדו כמה ספקות עד היכן גבלו ראשונים התר של עירוב כי נאספו (נפטרו) חוקנים שהיו יודעין היטב וביתוד דבר זה על בוריו גם בנופו של עירוב נפל ספק אם הוא עדיין קיים ולא ידענו מה היה לו ואנה מקומו. אשר על כן נתתי אל לבי לתקן עירוב מחדש ולהעלות על ספר ס"י הגבולים של התר העירוב ואגב אורחין נוסף אומץ בכחא דהתרא להרחיב מקו' ההתר להסיר מכשלה מהמון עם המזלוזין בדבר ולהיות הלכות אלו עמומות אצלנו מאין ראשין מבקש והקורא בהם כקורא בספר החתום על כן אמרתי אלקטה דא רששי בשמים לבאר קצת דברים המצטרפים לנו בעירוב ובתיקונו.

(ש"ס נגמ ונד"ס, א"ח ס"ג קמן כ"ב)

ע"י תיקון עירובי חצירות זוכין לתקן השכינה הקדושה בקדושה עילאה

לצורך קדושת שבת צריכים לבית, שאסור להוציא ברשות הרבים, ושלמה תיקן עירובי חצירות, שלא יהי' דומה כלל לרה"ד לפי שבשבת עולים כל העולמות למעלה ראש, לרה"י יחודו של עולם, שאין להחצינונים שום שליטה, וכמו כן אנתנו כאשר אנו צריכים להמשיך קדושת שבת למטה, בכדי שיתייחדו כל העולמות ויעלו למעלה ראש, צריכים שהשכינה תהי' גבוהת בית, והנה מצינו באברהם שגם אחר נסיון העקידה קראו ה', כמ"ש בהר ה' יראה, וכן יצחק קראו שדה, ועי' בפע"ח שכתב שבשבת יש חילוק ג"כ בין שדה לבית, ויעקב זכה לבית, ויקרא יעקב שם המקום בית אל, ליחד השכינה הקדושה עם דורה בבחינת בית. לכן זכה לשמור שבת בשמירה מעולה בקדושה עילאה, ולכן זכה לנחלה בלי מצרים.

(כלל תפארת פ' וילא)

לשבחו ולפארו על חכמתו שתיקון היתר להוציא ע"י עירוב, לזה אמר חכם בני ושמוח לבי ואשובה חורפי דבר

ומחו' הרב הצדיק מו' ר' אהרן מאיר אבד"ק באלחוב זצ"ל בס' אבך בקונטרס ומאיר לעולם, האריך באמרי נועם לבאר עדי' דברי רש"י שם שכ' וד"ל שלמה תיקן עירובי חצרות וגזר שלא יביאו להתיר מרה"י והיינו דכתיב ואיזן ויקדד שעשה אזנים לתורה כאזני כלי שאותוין אותו היינו עכ"ל רש"י, וי"ל למה הקדים התיקון להגזירה שאמר תיקן עירובי חצירות ואח"כ וגזר שלא להוציא, והלא נהפוך הוא כי מתחילה גזר שלא להוציא מרה"י לרה"י ואח"כ תיקן עירוב שיוכל להוציא. וכן הוא הלשון בהרמב"ם פ"א מה"ע יעו"ש והאריך בזה בנועם צוף מתק לשונו, ותוכן ד"ק עי"ד תל"ל סנהדרין כ"ט מנין שכל המוסף גודע שנאמר ולא תגעו בו וכן אמרו

תו"ל במדרש ה"ד אל תוסיף על דבריו מן יוכית בך, שלא תעשה את הגדר יותר על העיקר שלא יפול ויקצץ הנטיעות, ולכן כאשר עלה בדעתו שיש תיקון לגזירה זו והיינו שיערבו כל הרשויות יחד אזי בודאי יקבלו כולם את הגזירה כיון שיש תיקון קל להגזירה. ובוזה יומתקו דברי רש"י הנ"ל שהקדים התיקון להגזירה והיינו דלולא ה"י התיקון לא ה"י גזר את הגזירה. ולכן שפיר יצאה הבת קול בשני כתובים, הראשון על עיקר התקנה שעשה משמרת לתורה ע"ז אמר בני אם חכם לבך רצה בזה שהוספת לאיסור הוצאה מרה"י לרה"י ישמח לבי גם אני, ר"ל ע"ז יתקיים מה שאסרתי אני בתורת הוצאה מרה"י לרה"י. ובא הכתוב השני לשבחו ולפארו על חכמתו שת"קן היתר להוציא ע"י עירוב, לזה אמר חכם בני ישמח לבי ואשיבה חורפי דבר, לבל יאמרו כי הועמס עליהן גזירה אשר לא יוכלין שאת. כי המצאת תקנה קלה אשר כולם יעודין כי הגדר טוב ונעים כתו"ד יעו"ש ביתר ביאור.

(פסחא זוטא כלל י"ג כלי עירוב)

חובה עלינו לחפש בחורין ובסדקין אחרי פתח היתר כדי להנצל מן חילול שבת ח"ו,

.. מכתב יקרתו הגיעני, בדבר השאלה בעירו אשר שרי המלך לא יניחו שמה לעשות צוה"פ בשווקים להתיר הטלטול בשבת, ומחמת גודל חילול שבת הנצמח ע"ז מוכרתים לחזור ולחפש על כל צדדי ההיתר להתיר הטלטול ...

אמנם יען כי חובה עלינו לחפש בחורין ובסדקין אחרי פתח היתר כדי להנצל מן חילול שבת ח"ו, אמרתי אפתח אנא פתחאי... וביתר הדברים שכתב מעכ"ה צדקו דבריו, ומסכים אנכי עמם להלכה ולמעשה. דברי ידוד.

(ש"ס מב"א ח"ב ח"ב ס"י ק"ח)

מעשה רב

ברכת צדיק עושה רושם

בעוה"י ניקאלסבורג יום א' י"ב מרחשון תרל"ד.
ת"ד מה שלחו בני לשכת הגזית לחוני המעגל. ותגור אומר ויקם לך. אתה גזרת מלמטה והקב"ה מקיים מאמרך מלמעלה (תענית כ"ג ע"א). על דברי אמת במאמר הזה נתעוררנו. ובא העת הגיע היום מעשי ה' תפלאותיו. שלשום בנטות צללי ערב, ובא העת הגיע היום שבת קדש לה'. והנה פתח פתאום גדלה צעקת אנשי העיר גם רבה. כי אש אלקים נפלה משמים ותבער בית איש נוצרי כרחוב היהודים. כעזרת ה' עושה גדולות ונפלאות. טרם כא הכנסת כלה, כבר אש אכרין כלה. ונאום הארון ה' צבאות למשרתיו אש לוהט: עד פה תבא ולא תוסיף. אכן כל עין רואה כן יתמה וישתומם על המראה ואין מביין. כי קרוב הבית מאור אל בית שכנו הנוצרי ער אפס מקום. וחצר א' לשניהם. והנה כידורי אש יתמלטו מפה ומפה. וגדרות צאן של שכנו מחופות בתבן ובחציר יבש, נצבות מבלי נזק מאומה. הלא זה אש מצל מאש. וכולם פה אחד השיבו מליט: אין זה כי אם ברכת צדיק טוב עליו תבא, ולא לבד מאחינו בני ישראל נשמע כן. אף גם בגוים אומרים ככה. והמעשה אשר נעשה. היא ממעשה חוקפו וגבורתו ופרשת גדולת מרדכי. בעת אשר האיש מרדכי גדול ליהודים ה' רעה ערתנו. היה אמ"ו הרב הגאון קדוש ישראל מ' מרדכי בנעט זצוק"ל י"ע. קרה כי הנוצרי (ארון הבית הניצל) לא אבה להציג מוטה העירוב אצל חומת ביתו, ולרברים רבים דברים טובים ונכוחים. אזניו הכבד משמוע. ונתן כתף סוררת. לכל לשון מדרכת, עד כי נקרא אל מורנו הרב הגאון הנ"ל, והוא הכתיחו על משענת הקנה אם יסמך אל ביתו. ישא כרבה מאת ה', כי לא תשלט בו אש להבה. וכשמוע את הברכה הזאת חרד לבו והטה אונו לשמוע בקול דברי איש האלקים הזה. ועד היום הזה מוצב ארצה. והנה אנכי יודע ועד. כי לא א' ולא פעמים שמעתי מארון הבית הזה קמט ככלחו משבח ומפאר עצמו ככרבה הזאת. כי תצא אש ונאכל הגדיש, תמיד תהלתו בפיו לאמר: "איך פירכטע ניכט. איך האבע פאן זעם הייליגען מאנן איינען זעגען בעקאמען" (אני לא אירא רע, יען הברכה היא לי מאת איש אלקים הקדוש). וגדול ה"י כבוד הבית הזה גם בפעם הזאת בעיני כל ראויו. באמרם כאשר גזר הצדיק והקדוש. כן קם הבית הזה לבעליו. ועל זה נאמר מן החכם שכתבמים, "זכר צדיק לברכה" - ואנכי אומר יאמן כן יעשה וכן יקום ה' לנצח...

משה ליב כהן דיין דק"ק הנ"ל

(כובל נקיין כס שלמה שנה כ"א קנטי' י' אי"ת-קין משנ"ה)

בגת"ב הפרשה

הקב"ה שמח בעצם תיקון עירובין כמצוה גמורה מדאורייתא

דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלותך את הנרות וגו'. במ"ר הה"ד ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר, "ל כל בס"ד עפ"י מה דאמרינן בשבת (דף יד): בשעה שתיקן שלמה עירובין ונטילת ידים יצאה בת קול ואמרה אם חכם בני ישמח לבי גם אני, וצ"ב מאי גם אני, ונראה לבאר בס"ד כל מה דתיקון רבנן משום גדר וסייג לכאורה אם היה העולם מתוקן ונזר כראוי לא היה צורך לגדר, א"כ ס"ד דהש"ת לא שמח במה שהוצרכו לעשות גדר, קמ"ל דבאמת אף שעיקר הטעם משום גדר וסייג מ"מ השתא דתיקון רבנן א"כ נעשה מצוה גמורה כדאורייתא, והנה שלמה איזן ותיקן שעשה אזנים לתורה ונטילת ידים משום סרך תרומה, ועירובין משום הוצאת שבת, ס"ד א' דהש"ת לא שמח בזה דיותר מתוקן היה כשלא היו צריכין לגדר קמ"ל ישמח לבי גם אני... ובוזה נבוא אל המכוון בס"ד, דהנה רש"י ז"ל הביא מאר"ל למה נסמכה פרשת מנורה לחנוכת הנשיאים לפי שכשראה את הן החנוכה חלשה דעתו שלא היה עמהם א"ל הקב"ה שלך גדולה משלהם שאתה מטיב את הנרות, ועיין רמב"ן ז"ל שכתוב שקאי על מצות הדלקת נר חנוכה שתיקנו חשמונאי, ונסתייע עוד ממאר"ל דהדלקת הנרות אפי' כשאין ביהמ"ק קיים, א"כ ע"כ לא קאי על נר המקדש, וא"כ לכאורה תנחומין של הבל הוא דהא נר חנוכה מצוה דרבנן בעלמא הוא אלא ע"כ מוכח מזה דמצוה דרבנן נמי חשוב כדאורייתא, וה"ד במ"ר הה"ד ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר.

(עינינו העטס)

ישמחו השמים ותגל הארץ

מתורתן של רבותינו הקדושים מוסדי דור דור בענין שמחת השכינה על תקנת שלמה המלך ע"ה לערב

החצירות ולשתף המבואות (עי' רמב"ם הלכות עירובין פ"א ה"ב)

(נבאר ח"ס חיים ס' י"היו)

... אמרו חז"ל בשעה שתיקן שלמה המלך ע"ה עירובי חצירות יצאה בת קול ואמרה אם חכם בני וכו', וק' מה חכמה יש בעירובי חצירות... וזה תיקן שלמה המלך שלכזית שיש בידי אחד יכולים להצטרף אנשים הרבה ולטלטל בכל המקומות וכולם לאחד נחשבים...

(חידושי הרי"מ ע"פ ס' קמח)

בגמ' (שבת י"ד:) בשעה שתיקן שלמה עירובין ונטילת ידים יצאה בת קול ואמרה וכו', ז"ל למה אמרה עליו פסוק זה אחר שתיקן גם נט"י ולא אמרה כשתיקן עירובין בלבד. וז"ל בס"ד כי בשעה שתיקן עירובין היה פתחון פה לאיש שוגה ופתי לחשוב שתיקן זאת להנאתו להקל מעליו משא הכבד הזה של איסור הוצאה והולכה מרשות לרשות ואין כוונתו לש"ש וגם אין רוח ה' דיבר בו בזה... ואמרה חרפי כי כל המחיר בדברי חכמים כאלו מהרהר אחר השכינה.

(כן ירדע שם י"ד)

מנהגינו ומנהג אבותינו ורבותינו הקדושים ז"ע לדקדק לישא במקום שיש עירוב, וכדברי רבינו הארי"ל והתשב"ץ ז"ל כדי לחזק אמתיות דברי רבותינו וחכמינו ז"ל שהתקינו עירובין, ושלא להיות ח"ו (בחסש) בכלל מי שאינו מודה בעירוב, ויסודו משלמה המלך שאמרו חז"ל (שבת יד, ב) בשעה שתיקן עירובין (וכו') יצאה בת קול אם חכם בני ישמח לבי גם אני (משלי כג, טו).

(נימוקי אורח חיים סימן ע"ד)

... בדברי רש"י שם שכו' ז"ל שלמה תיקן עירובי חצרות וגזר שלא יביאו להתייר מ"ה לרה"י והיינו דכתיב ואיזן ותיקן שעשה אזנים לתורה כאזני כלי שאוחזין אותו בהם עכ"ל רש"י, וז"ל למה הקדים התיקון להגזירה שאמר תיקן עירובי חצירות ואח"כ וגזר שלא להוציא, והלא נהפוך הוא כי מתחילה גזר שלא להוציא מרה"י לרה"י ואח"כ תיקן עירוב שיוכל להוציא... ולכן כאשר עלה בדעתו שיש תיקון לגזירה זו והיינו שיערבו כל הרשויות יחד אזי בודאי יקבלו כולם את הגזירה כיון שיש תיקון קל להגזירה. ובוה יומתקו דברי רש"י הנ"ל שהקדים התיקון להגזירה והיינו דלולא הי' התיקון לא הי' גזר את הגזירה. ולכן שפיר יצאה הבת קול בשני כתובים, הראשון על עיקר התקנה שעשה משמרת לתורה ע"ז אמר בני אם חכם לבך רצה בזה שהוספת לאיסור הוצאה מרה"י לרה"י ישמח לבי גם אני, ר"ל ע"ז יתקיים מה שאסרתי אני בתורת הוצאה מרה"י לרה"י. ובא הכתוב השני לשבחו ולפארו על חכמתו שתיקן היתר להוציא ע"י עירוב, לזה אמר חכם בני ישמח לבי ואשיבה חרופי דבר...

(פסחה זיעה כלל י"ג כללי עירוב)

ככה אוכל לומר כעת כאשר עזר לנו הש"ת שזכינו לתקן בעירנו תיקון עירובין... אמנם חוץ מזה הוא ענין נשגב, כי בתקון הלזה נתחזק בישראל סמל האחדות, והם עם לבדד ישכון בהשתתף בפת העירוב ואין לזרים אתו... ויש להמליץ בזה מה דאמר רב יהודה אמר שמואל בשבת ד"ד ועירובין כ"א, בשעה שתיקן שלמה עירובין ונטילת ידים יצאה בת קול ואמרה בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני. יתכן אשר שלמה המלך בחכמתו ראה את הנולד באחרית הימים ותיקן גדרים וסייגים לכל יתבולל בעמים, לכן שפיר יתאים תיאור החכמה על תיקונים האלה.

(פסקתה ג"ח ח"ס חיים סימן ע"ד)

אמר רב יהודה אמר שמואל בשעה שתיקן שלמה עירובין ונטילת ידים יצאה בת קול ואמרה "בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני" (משלי כ"ג) ואומר "חכם בני ושמח לבי ואשיבה חרפי דבר". (משלי כ"ז)

(שם יד: עירובין כ"א)

עירובי חצירות מצוה גדולה אמרו רז"ל בשעה שתיקן שלמה המלך ע"ה עירובי חצירות יצאה בת קול ואמרה בני אם חכם לבך וכו'.

(ש"ה מס' שם)

ועי' עירובין כ"א: בשעה שתיקן שלמה עירובין ונט"י יצאה בת קול ואמרה, אם חכם בני ישמח לבי גם אני. והקשה תוס' הא גם שניות תיקן, וז"ל לפי הנ"ל במה שהוסיף חומרא לאיסור שניות אע"ג שהוא מצוה לעשות סייג לתורה, מ"מ לא שייך ישמח לבי, כי אולי יכשלו בזה בני אדם שאינם הגונים, אבל כשעשה סייג לשמירת שבת וגם עשה תיקון שלא יקלקלו בו, היינו שיערבו עירובין, אז ישמח לבי גם אני, וגם כשהוסיף סייג לקודש לגזר טומאה על הידים לא שמח לבו אלא יצא למד תיקון לטומאה בנטילת ידים אז ישמח לבי גם אני.

(ש"ה חסם סופר ס' ע"ט)

בני אם חכם לבך ישמח לבי. עיין תוס' עירובין (כ"א ע"ב ד"ה בשעה) שהקשו, הא תיקן גם שניות לעריות ואיזן ותקן משלים הרבה. ואני אומר להוסיף איסורים וגדרים כבר הי' לעולמים... אך שלמה המלך ע"ה עשה תקנה לבל יכשלו, הוא גזר שלא יאכל קודש בידיים, ותקן לזה נטילה, נמצא לא תצא מכשול מתחת ידו, וכן אסר להוציא מחצר למבוי ומבתים לחצר, ועשה לזה תקנה עירובי חצירות לבל יכשלו בתוספות איסורו, עיין ביצה ט"ז ע"ב כיון דמקלקלי ב'י רבים היינו קלקולא.

(ח"י חס"פ מס' שם י"ד ע"ג)

והנה אר"ל בשעה שתיקן שהמלך עירובין ונט"י יצאה ב"ק ואמרה בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני ע"כ. וכדי להבין ולדעת סוד נט"י. וסוד עירוב גם מהו החכמה הגדולה ל"כ שעשה בזה. ז"ל... ולזה תיקן שהמלך בחכמתו הנפלאה עירובין לשבת קודש, והמוציא חוץ לעירוב הוא מוציא מרשות לרשות אחר. כי מבפנים לעירוב הוא רשות הקדושה והטוב, וחוץ להעירוב הוא רש"י ס"א ר"ל וע"י העירוב יפרד ויתפרש אחיזתן לגמרי וישאר אך קודש לבד וזו אינו מעורב טוב ברע כלל... ואז בימי שהמלך נשאר כולו טוב וחסד מזוכך ע"י חכמתו ועבודתו הקודש... ע"ז נעשה שמחה וחזרה ותענוג בכל העולמות להמשיך כל חדו וכל טיבו לכל העולמות ולהכניס לעילא ותתא. ולזה יצאה ב"ק ואמרה בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני. והבן זה.

(אורח חיים סימן ע"ד)

הנה כתבנו במקום אחר בפירוש אומרים ז"ל (שבת י"ד:) בשעה שתיקן שלמה עירובין ונטילת ידים יצא בת קול ואמר בני אם חכם לבך וגו', ולכאורה צריך הבנה מה חכמה נראה בתקנות הללו... וגם עירוב מורה שהוא לערב ולקשר כל בחינות המדות שהם בחינת דין ורחמים... ועירוב ידוע מכוונת הא"י ז"ל שהוא ע"ב ר"י, ע"ב מספר חס"ד, ור"י מספר גבור"ה, ועשה שלמה משניהם תיבה אחת להכחיש אמונות הכוזבות וליחד שמו יתברך בכל המעשים... ועל כן אמרו אליו בני אם חכם לבך, כי תיבת "חכם" מורה על יחוד עשר ספירות הנזכרים... והמיחדם הוא הנקרא בשם חכם...

המשך מעמוד א'

כדרך, וא"כ י"ל בדאמת אף אם יש לנו רה"ר דאורייתא מ"מ היות שא"ז דרך הוצאה הקילו לומר שאין לנו רה"ר דאורייתא. והנה המעיין בדברי הפוסקים יראה נכחה שראו לנכון בבירור להביא ראיה ממה שהקילו לגבי תכשיטים, ודנו מינה ואוקו בכל עניני רה"ר דאורייתא (ועי' בשו"ת חידושי הר"ם סי' ד' ובשו"ת זרע אמת סי' מ"ה). וכן במ"א סי' שמ"ה סק"ז ועוד כמה פוסקים הביאו ראיה בדעת המחבר בענין רה"ר דאורייתא, ממ"ש בסי' ש"ג ללמוד זכות על התכשיטין שהרי לית לן רה"ר דאורייתא, ולא עלה על דעתו או אפילו על דעת החולקים עליו שאין להביא ראיה ממ"ש המחבר לגבי תכשיטין שהרי שם הו' הוצאה של"כ. ובכלל ראינו בספרי הפוסקים שהא דסמכו להתיר לצאת עם תכשיטין היינו משום דלית לן רה"ר דאורייתא בזה"ל.

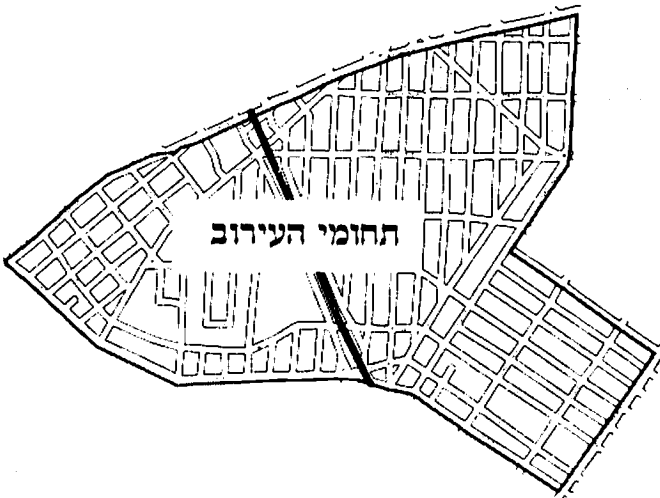
ואף שברמ"א הוסיף שיש אומרים עוד טעם להתיר, שהרי הדרך היום לצאת עם תכשיטין אף בחול א"כ לא שייך החשש דילמא שלפא ומחויא, הנה למעשה ראינו שהפוסקים כתבו להסביר המנהג לצאת עם תכשיטין משום דלית לן רה"ר דאורייתא, והטעם דלא סמכו על סברת הרמ"א בפשטות היינו כפי שכתוב בשווע"ר סעיף כ"ג, שאין היתר זה מועיל אלא להדברים שאסרו שלפא ומחויא, אבל דברים שאסרו משום חשש שמא יפלו או מחשש טבילה או מתשש שמא ישחקו עליה לא הותר מחמת סברת הרמ"א, ואכתי' אנו צריכים לסברת המחבר. ולפי"ז הרי למעשה נהגו להקל בכל התכשיטין, ואף אלו שאסרו משום בית הטבילה, וכן נהגו להקל בחוטין וברצועות (ריבענ"ס וכדו') שבראש הבתולות, והרי מה שאסרו משום בית הטבילה אסרו גם בבתולות עיי"ש בפרמ"ג משב"ז סק"ה, בבאה"ט סק"א ובשווע"ר סעי' א', וע"כ דסמכין עמ"ש המחבר דסמכין אמ"ד דאף בחצר שאינו מעורבת מותר, וממילא לדין דלית לן רה"ר כלל הו' דין רה"ר דין שהוא כרמלית, כדן חצר שאינו מעורבת, דליכא למיגזר אטו רה"ר דאורייתא.

(ומ"ש הגר"צ דושינסקי ז"ל במכתב דהא דסמכו להקל בעיריות הגדולות היא עמ"י סברת הרמ"א שם, ברור דכתבו רק ללימוד זכות בעלמא. ובעצם הלשון שכתב שם הגר"צ ז"ל בדין ניו יארק הו' הלשונות שדייקים בערערים מספרי הפוסקים שיש לחשוש שיש לנו בזה"ל רה"ר דאורייתא, וחוש ממה שכבר ביארונו שאפילו את"ל שהיתה ידוע להם מציאות הדברים בני' שנתמלאו שאר תנאי רה"ר, הרי למעשה לא היתה אז המתיצות קיימת שזה מועיל לכ"ע א"כ ממילא אין שום ראיה מכל הנך פוסקים ועוה"ל.)

ובצאתנו, טוב אנו מקריבים תודה לכל אלו ששלחו גארותיהם להעיר ולהאיר כדת של תורה ולחזק ידי עושי מצוה, ובכלל זה גם אלו המחזקים ידי העסקנים בגופם ובמאודם, הש"ת ישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידיהם, ויהיו נמנים בין מזכי הרבים, וזאת התורה לא ימוש מפיהם ומפי רועיהם מעתה ועד עולם.

החותמים למען כבוד, עונג, שמירת וקדושת השבת

ועד תיקון עירובין דוויליאמסבורג

לתועלת הרבים האכן מיר צוגעשטעלט די פאלגענדע טעלעפאן נומבערס ווי מיר קען הערן איבער די כשרות פונעם עירוב:
 (34748) 23-FIRIV (917) 387-4498 (718)

מכתבים למערכת

בנין אי יש לעכב תיקון עירוב כשיש מחלוקת

בס"ד. לכבוד וועד חיקון עירובין דוויליאמסבורג, ל"ה אדר, מ"א למנ"י.

הנני משהתח בתוך אלפי ישראל המכירים ומוקירים מעשיכם ופועולתכם הנשגבים לטובת הכלל, והמברכים אתכם מעומק לבבם בכל הברכות האמורות בתורה,

וגם אני אוסיף ברכת הדיוט שתחזקנה ידכם ותחזעמו במעשיכם כי ה' עמכם, ויהי חלקי עמכם בזה ובנא.

כבר נודע בשערים כמה שקדו רבותינו ר"ע בכל דור ודור לעשות ולתקן עירוב בשנותם, החל מהראשונים כמלאכים וכלה באחרונים מוסדי דור ודור, וכמו שכבר קיבצו בזה כעמיר גורנה בספר התשוב על מצות עירוב שער א' ובאתי בזה רק להוסיף רעיון מנמרא השופע אור על עין זה ומגלה לנו עומק דעת חכ"ל על היכן נענו הדברים שיתקנו עירוב בכל מקום.

מצינו בש"ס פעמים אין מספר גודל הענין של השראת שלום בין איש לאשתו עד שאמרו חז"ל (שבת קטו.) דלעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימתח על המים, ובגוטי"צ: אמרו כל המגדש אשתו יאמרו אפילו מזהב מוריד עלינו דמעות, ובסוף חולון אמרו דאי לאו שלא תשלח ה"א דעשה דמצורע דחי עשה ושלוח משום גדול השלום, (וכן תוס' ביבמות ה.) ד"ה ואכתי' כתב הך סברא לענין שאין למידן מנור מצורע שעשה דוחה לכ"ע שאינו שוה בכל משום רשאני עשה דמצורע וגדול השלום.) אמנם כשנוגע הדבר לענין עירוב ראינו שלא השניחו חז"ל בכל זה וכדקיי"ל בש"ע סי' שס"ז ס"א אשתו של אדם מערבת לו שלא מדעתו אפילו אם מיחה בה שלא לערב ואפילו אין גיטל לערב עמהם, וכתב שם בב"ב סק"א דהקילו חז"ל אפילו כשמיחה בה משום שחששו חז"ל שטא יתכוין להקניט את הדברים לאסור עליהם, והדברים מרפסין איגרי מבהילים על הרעיון ממש. כי הלא אין ספק שבמצב כזה שהאיש מכוון להקניט את שכניו ונועד לו שאנשי החצר ביקשו מאשתו שהיא תערב

כפי שכתבנו בשבוע שעבר מפאת קוצר הידיעה לא נוכל לפרסם רק המכתבים שיש בהם דבר חידוש, ומחמת טעמים המובנים לא נוכל לפרסם רק באם יודע לנו או לאחד מן המוכרים לנו מי הם בעל הדברים. מכתבים למערכת אפשר לשלוח לוועד תיקון עירובין 288 Keap St. נא לשמור על הקיצור ככל היתור.

בישוב דברי המהר"ש"ם שבהערת המערכת

יום שונכפל בו כי טוב לס' כי ה' דיבר טוב על ישראל

א"כ עורכי גיליון החשוב "שמתים לשמרו ולערוב עירוב".

מה מאד שמח לבי בראויה בגיליון ט' סמך לדברי הגאון האדיר פוסה"ד אב"ד קאולסבורג שליט"א בגדר הזכ"י בער"ח, אולם מה שהעיר המערכת מדברי המהר"ש"ם ר"ו סי' ט"ו, ות"י לחלק בין עד ר"ח גרוגרות ליותר לא משמע כלל לחלק בזה, וגם ההר"צ מקארלסבורג לא חילק בזה, אלא וכי ידע ר"ח גרוגרות ה"י מקום לומר דיש לכ"א חלק בו אבל אחר דחזינן דבתי' אנשים ומעלה סגי בח"י גרוגרות ע"כ צ"ל דאין כאן קנין ולכ"א חלק בהפת, וכי' והשתא דאתינן להכי גם בפחות מח"י אנשים אמר"י כן דמה"ת לחלק, ופשוט.

אכן מדברי המהר"ש"ם בלא"ה לא קשה כלל דלאמיתו של דבר אינו חולק כלל על הניצ"ב בעמ"ש (ק"ב-י"ז) והוא ד"ל כתב בתחלת דבריו בספר הל"ל אינו חתי', רק שהשואל רצה להוכיח מדברי ההעמ"ש דאפשר לערב - היינו להשתתף בעירוב - בפת שאינו שלו כלל, וע"ז כתב המהר"ש"ם דא"א לומר כן ומאריך בקדוש דצריך איהו זכות או טוה"נ בהפת עיי"ש בכל התשובה, ובסוף מקיל עוד יותר מהעמ"ש דאף דאתריס יכילום לחטוף ממנו מערבים שם דמ"מ יש לו טוה"נ בה עיי"ש א"כ כשהעירוב נעשה ע"י מזכה אחד לכולם אף דנמר דאינו נקנה לכ"א חלק בו אבל הרי יש לו זכות בו דיש לו רשות לאוכלו וד"ק וכדאי הניצ"ב ד"ל לסמוך עליו בזה, ומצאתי בנצ"ב גם כשהעירוב נעשה ע"י זכוי אין צריך קנין ממש בהפת, ולא חילק בין משתתף למזכה, ה"ה בספרו מרומי שדה גיטין דף ס"ד ע"ב עיי"ש דדמה מה שכ' בהעמ"ש ה"ל במשתתף דא"צ שלו ממש רק טוה"נ וכל' להיכא ואחר מזכה לכולם, ופשוט אצא ואומר שלום חזקו ואמצו, וקושטא קאי.

עמהם והוא מיחה בה והזהיר אותה בכל לשונות אזהרה שבל תהיין לערב עמהם והלכה היא ועברה על אזהרתו בשאט נפש, הלא בודאי ובודאי יחר אפו בה ויתפרד ההבילה ביניהם, ובפרט כשתתמיר לערב עמהם בכל שבת ושבת ולא תחזור בה.

ובאמת תמיה היכן הלכה הקפדת חז"ל שהקפידו על השכנת שלום בין איש לאשתו, היכן הלכה מאמר חז"ל שאמרו איהו אשה כשירה העושה רצון בעלה וכאן נחפז הקערה על פיה שאם תכא לבי"ד לשאול אם לחוש על ציווי בעלה, יפסקו לה בפה מלא שתעבור פי בעלה ותערב עמהם ולא תשיגח על דברי בעלה כלל וכלל, כי כן ה' רצון חכמינו ד"ל שאף אם מוחה בה יוכלו לערב בלע כרחו ע"י אשתו, (ואף שמצינו בסי' שס"ו שיאן מערבינן בפרוסה משום איהו שיבואו ליד מחלוקת, וגם כל ענין העירוב הוא שיהיו מעורב ברעתם מ"מ זהו רק היכן שאפשר לעשות באופן השלום אבל כשאי אפשר לעשות באופן השלום ציווי לנו חז"ל שיתור נחוץ לתקן עירוב אפילו אם יבוא הדבר לדין מחלוקת ואל לחוש כלל לדברי המתקשים) תסמר שערות ראש!

וההסבר ע"ז מובן רק בזמנינו דודו עיקבתא דמישא, כי חכ"ל ראו ברוח קרשם שעתיד לעבוד דור ויתעטפו בלבוש "פרוס" ובהו יצו לבטל תקנת חכ"ל בחשבונות פרטיים רח"ל, ע"כ הבינו חז"ל כי הדברים צריכין חיזוק (ואם בכל דברי חז"ל אמרו שצריכין חיזוק ק"ו ברב"ה) ונתנו לנו חז"ל החיזוק במה שהפליגו ואמרו שאשתו מערבת בעל כרחו וכ"ל דבר שלא מצינו בכל התורה כולה שיתור חז"ל להאשה לעשות נגד רצון בעלה ברב שאי"כ עבירה באם תשוב ולא תעשה.